

„WYŚCIG
NA WSTĘDZE
MÖBIUSA”

Zbigniew Feliszewski

„WYŚCIG
NA WSTĘDZE
MÖBIUSA”

Dramaty Franza Xavera Kroetza
w teorii konsumpcji

Kraków

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Śląski w Katowicach

© Copyright by Zbigniew Feliszewski and Towarzystwo Autorów
i Wydawców Prac Naukowych UNIVERSITAS, Kraków 2014

ISBN 97883-242-2641-2
TAiWPN UNIVERSITAS

Opracowanie redakcyjne
Wanda Lohman

Projekt okładki i stron tytułowych
Sepielak

Zdjęcie na okładce
Ewa Gray

www.universitas.com.pl

SPIS TREŚCI

WSTĘP	9
RUCH KONSUMPCJI PO ELIPSIE	25
Człowiek w maratonie bez mety	25
Teorie konsumpcji, schematy produkcji	30
Konsumpcja a sztuka	38
PISARSTWO SPOŁECZNE – PISARSTWO POLITYCZNE. MIEJSCE KROETZA W KRAJOBRAZIE LITERATURY NIEMIECKIEJ	46
Literackie źródła inspiracji	46
<i>Nowa sztuka ludowa</i>	50
Kroetz epoki postmodernizmu i współcześnie	57
GADŻET	65
Znaczenie przedmiotów	65
Posiadanie mentalne	69
Funkcja instrumentalna a funkcja symboliczna przedmiotu	72
ROBOTYZACJA CZŁOWIEKA	78
Człowiek <i>versus</i> technika	78
Zatrzymać maszynę...	91
ŚMIECI, ODPADY, RECYKLING	99
Trwonienie w kulturze konsumpcji	99
O powstawaniu śmieci	106
Zanurzyć się w brudzie wysypiska lub wyrzucić i zapomnieć...	112
Rupieć – śmieć – kloaka	115
Śmieci w układach odniesienia	122
Żywe śmieci, martwe śmieci	130

TELEWIZJA – MEDIALNE PRZEDŁUŻENIE CZŁOWIEKA . . .	133
Raj konsumenta	133
Telewizja w społecznej hierarchii	136
Iluzja pełnego uczestnictwa	138
Ciało – władza – zawłaszczanie	145
Atomizacja i nietranzytywność	151
Homogenizacja świata	156
CIAŁO OBLĘŻONE. KRYZYS MĘSKOŚCI, KRYZYS KOBIECOŚCI	162
Ciało jako produkt kultury	162
Ciało: własność prywatna – własność społeczna	165
Mityczne tożsamości	170
Męskość stechnicyzowana <i>versus</i> męskość boska	177
Męskość jako źródło cierpień	184
Kobiecość w procesie samodegradacji	188
Formy konsumowania ciała	193
WŁADZA JĘZYKA – JĘZYK WŁADZY	201
Sztuczne formy języka	201
Język w komunikacji konsumpcji	205
Język jako podmiot	210
Język a intymność	215
Milczenie w obliczu śmierci	219
Belkot wariata	222
Język-obraz	225
PRZESTRZENIE ŻYCIA – PRZESTRZENIE DRAMATU	231
Funkcje przestrzeni	231
Poszukiwanie schronienia w przezroczystym świecie	233
Przytulna obcość	240
Symulacje przestrzeni i przestrzenna pustka	244
Przestrzeń wolności – przestrzeń niewoli	247
Społeczna przestrzeń supermarketu	251
Pozory mobilności – przestrzenie turystyczne	253
PODSUMOWANIE	258
BIBLIOGRAFIA	261

Książka przedstawia fakty i analizuje zjawiska w dramatach Franza Xavera Kroetza, które niczym w soczewce skupiają konsumpcyjny sposób myślenia człowieka XX i XXI wieku. I nie chodzi tu tylko o sugestywne obrazy ukazujące ludzi w działaniach konsumpcyjnych, lecz także o sposób organizacji ich przestrzeni życiowej, ich systemu wartości i ukrytych mechanizmów, które decydują o wyborach życiowych. Dotyczy to także stosunku jednostki do pracy, czasu wolnego, do własnego ciała i języka, do świata mediów, do śmieci i odpadów, ale także tzw. kultury wyższej. Kroetz czytany przez filtr teorii konsumpcji, znanej z rozpraw Jeana Baudrillarda, Zygmunta Bauman'a czy Pierre'a Bourdieu i innych, skłania do refleksji nad kondycją społeczeństwa i jednostki, daje przestrzeń interpretacyjną w epoce postprodukcji. Książka łączy ze sobą dyskurs socjologiczny z literaturoznawczym i teatrologicznym.

Zbigniew Feliszewski, dr, jest pracownikiem Instytutu Filologii Germańskiej na Uniwersytecie Śląskim. Przedmiotem jego prac badawczych są związki literatury z filmem oraz zagadnienia teatralności i performatywności w literaturze. Opublikował artykuły naukowe poświęcone twórczości Rainera Wernera Fassbindera, Michaela Hanekego, Pawła Komorowskiego, czy Klauza Emmericha, a także Bertolta Brechta, Gerharta Hauptmanna, Rolanda Schimmelpfenniga, Horsta Bienka i innych.



UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH



ISBN 97883-242-2641-2



9 788324 226412

www.universitas.com.pl

39,00 zł z VAT